

SUMMARY

Karipova A.T., Omarov Ye.A., Alimkulov N.-A.S., Makhanov T.G. Types of procedural costs: comparative legal analysis of criminal procedure legislation of Ukraine and Kazakhstan. The article presents the review of the provisions of the criminal procedure legislation of Ukraine and the Republic of Kazakhstan, regulating the types of procedural costs in criminal proceedings. Thus, statistical data on the recovery of procedural costs allowed the authors to calculate the average amount by type of procedure in 2018 in the Republic of Kazakhstan. Procedural costs are classified into several types depending on the content and source of payment. The authors in the criminal procedure legislation of Kazakhstan established duplicate rules on the procedure for compensation of lost income by persons with a permanent job. The positive experience of Ukraine is highlighted, filling the gap in the regulation of the procedure for reimbursement of costs to persons who do not have a permanent income to distract them from their usual occupations.

A significant difference between the laws of the two countries is the regulation of the procedure for payment of remuneration for assistance by the representative of the victim, civil plaintiff, civil defendant and legal entity: in Kazakhstan are assigned to the perpetrator, in Ukraine are the participants themselves, whose interests were protected. The study of civil procedure legislation allowed the authors to determine the types of legal costs not provided for in criminal proceedings, especially damages for loss of time. This type of costs is represented by the author as an effective mechanism for preventing abuse of procedural rights by participants. The authors identified the differences, assessed the positive experience and shortcomings in their regulation.

It is concluded that the considered list of possible procedural costs established by the criminal procedure legislation of Ukraine and Kazakhstan is not exhaustive. However, in each case, their recovery, if deemed necessary, must be motivated by the court in the verdict. The legislator prudently leaves the possibility of inclusion in the list of procedural costs of any costs not previously specified in the law, which allows not to amend the CPC.

Keywords: procedural costs, benefits, costs, expenses, actors, law enforcement bodies, examination.

УДК 342.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-3-134-138

Курило В. І. ©
доктор юридичних
наук, професор,
Заслужений юрист
України
(Національний
університет
біоресурсів
і природокористування
України)

Кравчук М. Ю. ©
кандидат
юридичних наук
(Тернопільський
національний
економічний
університет)

РОЛЬ ІНТЕРПОЛУ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З БІОТЕРОРИЗМОМ

Досліджено діяльність міжнародних організацій щодо консолідації зусиль у питанні запобігання можливості потрапляння зброї масового ураження, зокрема біологічної, до рук терористів. Визначено провідну роль Інтерполу у сфері боротьби з біотероризмом. Встановлено, що до сфери компетенції Інтерполу входить боротьба з крадіжками і захопленням небезпечних біологічних агентів, які згодом можуть використовуватися для вчинення терактів. З'ясовано, що в рамках боротьби з біотероризмом Інтерпол розробив спеціальну Програму щодо запобігання актам біотероризму, яка передбачає реалізацію комплексу заходів із запобігання біотероризму. Зроблено висновок про багатовекторну діяльність організації та ефективність співпраці Національного центрального бюро Інтерполу з правоохоронними органами України.

Ключові слова: біотероризм, біологічні агенти, біобезпека, міжнародні організації, Інтерпол, правове регулювання, правоохоронні органи.

© Курило В.І., 2019
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1268-801X>
finlaw_chair@nubip.edu.ua

© Кравчук М.Ю., 2019
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9987-0484>
m.yu.kravchuk@tneu.edu.ua

Постановка проблеми. Питання біологічного тероризму нині турбують все світове співтовариство не менше ніж ядерного, хімічного, бомбового або будь-якого іншого тероризму. Ескалація терористичної діяльності, що спостерігається в останнє десятиліття в багатьох регіонах земної кулі, поставила світове співтовариство перед необхідністю консолідації зусиль щодо запобігання можливості потрапляння зброї масового ураження, зокрема біологічної, в руки терористів.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження діяльності Інтерполу з питань боротьби з біотероризмом здійснювали такі науковці і практики, як А. Антонюк, В. Барко, Н. Бочарова, Є. Говійко, О. Душейко, О. Культенко, В. Радецький, В. Старжинський та ін. Проте актуальність теми потребує подальшого висвітлення.

Мета статті полягає в обґрунтуванні координуючої ролі Інтерполу в боротьбі з біотероризмом і виробленні положень, спрямованих на вдосконалення організаційно-правової діяльності Інтерполу в цій сфері.

Виклад основного матеріалу. На даний час консолідація зусиль держав у боротьбі з біотероризмом та його проявами ведеться на різних рівнях. Боротьба з біотероризмом становить багатоаспектну і багатовекторну діяльність, яка може здійснюватися тільки у взаємодії різних суб'єктів міжнародного права. Її ефективність багато в чому визначається дієвістю міжнародних механізмів у сфері запобігання, розробки, зберігання та обігу БА і токсинів, передбачених Конвенцією про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про її знищення (1972 р.) [1, с. 436-441]. Щоб компенсувати відсутність спеціалізованої міжнародної організації з контролю за виконанням положень КБЗТ, міжнародним співтовариством робилися спроби створення спеціальних інституціональних механізмів. Зокрема, це: Спеціальна група держав-учасниць, завданням якої є визначення списку бактеріологічних і токсичних речовин, що можуть розцінюватися як біологічна загроза; спеціальний Комітет 1540 з розгляду дії КБТЗ [2]; група Великої сімки, що діє в рамках Ініціативи Глобального партнерства; Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ); НАТО; Міжнародна федерація асоціацій з біобезпеки (IFBA); Австралійська група, якою розроблено загальні принципи експортних обмежень щодо БА, біотехнологій та обладнання подвійного призначення, що можуть бути використані для виробництва і розповсюдження б/з [3]. Доповнює та посилює існуючі режими контролю над б/з та засобами її доставки, зокрема керівних принципів КБЗТ та режиму експортного контролю АГ, Вассенарська домовленість (ВД) [4].

До регіональних організацій слід віднести органи ЄС, зокрема Єврокомісію, в рамках якої розроблена та наразі виконується програма протидії біологічній загрозі. Зокрема, функціонують: механізм обміну інформацією, консультацій і координації дій із запобігання актам біотероризму; загальноєвропейська система виявлення і визначення біологічних і хімічних агентів, які можуть бути використані для проведення терористичних атак; медичні центри і склади для забезпечення медиків необхідними препаратами на випадок можливих ексцесів тощо.

Інтерпол відіграє одну з провідних ролей серед міжнародних організацій у сфері боротьби з біотероризмом, зосереджуючи в собі функції інформаційно-аналітичного та науково-методологічного забезпечення діяльності держав у сфері запобігання і боротьби з біотероризмом. Гостра необхідність у діяльності подібної організації виникла доволі давно і зараз Міжнародна кримінальна поліція має майже столітню історію. Міжнародна злочинність із кожним роком набуває все більш глобального характеру та загрожує міжнародному правопорядку. За кількістю країн-учасниць Інтерпол займає друге місце у світі і може похвалитися багатою та цікавою історією. На даний момент ця організація, фактично єдина у світі, займається координацією зусиль усього світу у боротьбі із тероризмом, в тому числі і біотероризмом, та організованою злочинністю. Міжнародний розшук злочинців, боротьба з незаконним обігом наркотиків та організованою злочинністю, торгівлею людьми, корупцією, фінансовими злочинами та злочинами у сфері високих технологій є практично неможливими без цієї міжнародної організації. Разом з тим одним з найбільш небезпечних видів транснаціональної злочинності є міжнародний тероризм та біотероризм. Цей фактор, серйозно дестабілізуючи міжнародний правопорядок, являє собою виклик, реальну загрозу нормальному функціонуванню та розвитку міжнародних відносин. І в сучасних умовах Інтерпол – провідна організація міжнародного співробітництва держав не тільки в боротьбі з транснаціональною злочинністю в цілому, але й авторитетний учасник протидії міжнародного співтовариства проявам

тероризму і біотероризму. Роль Інтерполу в координації дій правоохоронних органів держав-членів, надання захищеного каналу зв'язку для обміну поліцейською інформацією між усіма державами-членами та Генеральним секретаріатом, веденні баз даних, інформаційної та оперативної підтримки поліцейських відомств, навчання та підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів держав-членів, проведенні міжнародних форумів з проблем міжнародної кримінальної злочинності, тероризму й біотероризму є неocenненою.

На Інтерпол, на відміну від більшості інших міжнародних організацій, що входять до складу інституційного міжнародного механізму боротьби з біотероризмом, безпосередньо покладено ряд функцій у сфері боротьби з біотероризмом.

Україну було включено до Міжнародної організації кримінальної поліції у 1992 році на 61-й сесії Генеральної асамблеї Інтерполу. Повноправним членом цієї організації наша держава стала в 1993 році після створення Національного центрального бюро Інтерполу. За цей період пройдено нелегкий шлях становлення, розвитку і визнання українського Бюро Інтерполу як одного з передових підрозділів, що представляє інтереси держави на міжнародному рівні [5]. У зв'язку з прийняттям України до Інтерполу Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову від 25.03.1993 № 220 «Про Національне центральне бюро Інтерполу» [6], де визначено, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі України, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу, яким виступає Національна поліція [7].

Діяльність НЦБ Інтерполу в Україні значною мірою має міжвідомчий характер. З метою нормативного й організаційного забезпечення взаємодії з іншими правоохоронними органами та ГУНП України в областях підготовлено Інструкцію про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів [8].

Укрбюро Інтерполу у своїй діяльності керується Конституцією України, законодавчими актами України щодо боротьби зі злочинністю, міжнародними договорами України, Статутом та іншими нормативними документами Інтерполу, Кримінальним процесуальним кодексом України, нормативними актами МВС та Національної поліції. Служба здійснює обмін інформацією з правоохоронних проблем та координацію дій у боротьбі зі злочинністю, яка виходить за межі України або носить транснаціональний характер. Наше Бюро постійно зміцнює співробітництво з регіональними правоохоронними органами для своєчасного реагування на запити, що надходять із зарубіжних країн, та, як наслідок, успішного виконання покладених на нього функцій з координації дій для своєчасного розкриття злочинів. НЦБ Інтерполу в Україні розраховує на всебічну підтримку закордонних колег у спільній справі забезпечення ефективної та результативної боротьби з міжнародною злочинністю. Подальше вдосконалення та розвиток Українського бюро сприятиме об'єднанню поліції всіх держав у боротьбі проти міжнародного тероризму, біотероризму та інших проявів міжнародної злочинності [5].

Діяльність Бюро Інтерполу є важливою для Міністерства внутрішніх справ України не тільки з точки зору ефективності сьогоденної діяльності, але і з точки зору перспектив розвитку. Якість роботи Бюро – один з найважливіших факторів міжнародного авторитету органів внутрішніх справ України.

До компетенції Інтерполу входить боротьба з крадіжками і захопленням небезпечних БА, які згодом можуть використовуватися для вчинення терактів. За допомогою своїх національних бюро Інтерпол надає сприяння у виконанні запитів міжнародних правоохоронних організацій і правоохоронних органів різних держав відповідно до їх міжнародних договорів. У рамках боротьби з біотероризмом Інтерпол розробив спеціальну Програму із запобігання актам біотероризму, яка передбачає реалізацію комплексу заходів із запобігання біотероризму, включаючи: а) збір, накопичення та оцінку інформації, яка дозволяє оцінити рівень загрози біотероризму в країнах-учасниках, а також стан справ з правового регулювання боротьби з біотероризмом на національному рівні; б) інформування країн-учасниць про біотерористичні загрози; в) проведення конференцій та семінарів з питань боротьби з біотероризмом; г) навчання національних кадрів способів і методів розкриття злочинів, пов'язаних з біотероризмом [9].

У 2005 р. в складі Інтерполу створено Комітет щодо боротьби з біотероризмом, на який покладено вирішення зазначених завдань.

Для реалізації функції збору, накопичення та оцінки інформації, яка дозволяє оці-

нити рівень загрози біотероризму, в країнах-учасницях створюються інформаційно-довідкові центри Інтерполу [10]. Інформаційно-довідковий центр із запобігання біотероризму містить інформацію про міжнародні організації, які займаються питаннями біотероризму, про пристрої виявлення і деконтамінації БА, основні поняття в сфері біотероризму та інші необхідні відомості, що стосуються біотероризму та боротьби з ним [11].

Під егідою Інтерполу організовано першу глобальну конференцію щодо запобігання біотероризму, яка проходила 1-2 березня 2005 р. в Ліоні (Франція) [12].

Оскільки організована злочинна діяльність становить все більшу загрозу для людства, доцільно більшою мірою підвищити ефективність використання можливостей Інтерполу, зокрема: 1) вдосконалити методи збору і отримання інформації (наприклад, із застосуванням комп'ютерних мереж тощо) з метою встановлення осіб, які перебувають в організованих злочинних структурах, характеру їх діяльності, взаємозв'язків між різними злочинними організаціями і тих методів, які вони можуть застосовувати в цілях самозахисту; 2) здійснити розробку методів, що дозволяють залучити в злочинні організації негласних працівників, які беруть участь у проведенні злочинних акцій, перехопленні повідомлень, здійсненні спільних негласних операцій; 3) створити спільні спеціалізовані слідчі підрозділи; 4) підвищити рівень взаємодії різних систем, включаючи засоби масової інформації; 5) сприяти удосконаленню професійного рівня працівників правоохоронних органів – з цієї метою доречно проводити різні форми навчання (практичні семінари з представниками Інтерполу, спільні з науковцями-теоретиками круглі столи з вивчення окремих проблемних питань тощо).

Висновки. В останні роки значно зросла роль Інтерполу – другої найбільшої після ООН міжнародної організації, що координує заходи міжнародного співробітництва з ООН та іншими міжнародними організаціями щодо питань боротьби з біотероризмом та іншими видами транснаціональної злочинності, про що свідчать правові акти Інтерполу, численні угоди про співпрацю, а також згадки Інтерполу і його значущості у низці міжнародних конвенцій. Інтерпол володіє унікальними інструментами і правовими механізмами, необхідними в організації сприяння державам-членам, міжнародним організаціям, їх органам і світовій спільноті в цілому у боротьбі з актами, методами й практикою біотероризму в усіх його формах і проявах.

Для України співпраця з Інтерполом є однією із запорук успішної інтеграції у світову та європейську спільноту, ефективним міжнародним правовим інструментом дієвої боротьби з транснаціональною злочинністю, зокрема й у сфері біотероризму.

Бібліографічні посилання

1. Конвенция о запрещении разработки, производства и накопления запасов бактериологического (биологического) и токсического оружия и об их уничтожении (Москва-Лондон-Вашингтон, 11.06.1972). *Действующее международное право*: в 3-х т. / сост. Ю.М. Колосов, Э.С. Кривчикова. Т. 2. М.: Политиздат, 1999. С. 436-441.
2. UN Security Council resolutions № 1540 (28.04.2004) and № 1977 (20.04.2011). URL: <http://www.brad.ac.uk/acad/sbtwc/other/BTW>.
3. Цели и задачи Австралийской группы: 27.04.2013. URL: <http://www.australiagroup.net/ru/<http://www.australiagroup.net>.
4. Вассенаарська домовленість щодо контролю за експортом звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання (01.07.1996 зі змін. 2003 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
5. Інтерпол. Національна академія внутрішніх справ. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/spou_2019/info/lec10.html.
6. Про Національне центральне бюро Інтерполу: постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 (зі змін. від 13.06.2012). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
7. Закон України «Про прокуратуру»: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 5 квіт. 2017 р. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. 136 с.
8. Закони України: «Про Службу безпеки України», «Про основи національної безпеки України», «Про контррозвідальну діяльність», «Про державну таємницю», «Про боротьбу з тероризмом»: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 23 лют. 2017 р. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. 108 с.
9. The bioterrorism threat: strengthening law enforcement. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism>.
10. Офіційний сайт Інтерполу. 29.04.2013. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism>.
11. Interpol Bioterrorism Prevention Resource Centre. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism>.
12. A Bioterrorism workshops, conferences and events. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism>.

Надійшла до редакції 09.09.2019

References

1. Konventsiya o zapreshchenii razrabotki, proizvodstva i nakopleniya zapasov bakteriologicheskogo (biologicheskogo) i toksicheskogo oruzhiya i ob ikh unichtozhenii (Moskva-London-Vashington, 11.06.1972) [Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxic Weapons and on Their Destruction (Moscow-London-Washington, 11.06.1972)] (1999). *Deystvuyushcheye mezhdunarodnoye pravo: v 3-kh t.* / sost. YU.M. Kolosov, E.S. Krivchikova. T. 2. M.: Politizdat, 436-441 [in Russ.].
2. UN Security Council resolutions № 1540 (28.04.2004) and № 1977 (20.04.2011). URL: <http://www.brad.ac.uk/acad/sbtwc/other/BTW> [in Eng.].
3. Tseli i zadachi Avstraliyskoy gruppy [Goals and objectives of the Australian Group]: 27.04.2013. URL: <http://www.australiagroup.net/ru/> <<http://www.australiagroup.net> [in Russ.].
4. Vassenaars'ka domovlenist' shchodo kontrolyu za yeksportom zvichaynikh ozbroën' ta tovariv i tekhnologiy podviynogo vikoristannya [Wassenaar Arrangement on Export Control over the export of sound products and goods and technology of the victorious] (01.07.1996 zi zmin. 2003 r.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show> [in Ukr.].
5. Ínterpol. Natsional'na akademiya vnutrishnikh sprav [Interpol. National academy of internal reference]. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/spou_2019/info/lec10.html [in Ukr.].
6. Pro Natsional'ne tseñtral'ne byuro Ínterpolu: postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni [About the National Central Bureau of the Interpol: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 25.03.1993 № 220 (zi zmin. vid 13.06.2012). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show> [in Ukr.].
7. Zakon Ukraïni «Pro prokuraturu» [The Law of Ukraine “On the Prosecutor's Office”] (2017): chinne zakonodavstvo zi zminami ta dopov. stanom na 5 kvit. 2017 r. K.: PALIVODA A.V. [in Ukr.]
8. Zakoni Ukraïni: «Pro Sluzhbu bezpeki Ukraïni», «Pro osnovi natsional'noï bezpeki Ukraïni», «Pro kontrozviduval'nu diyal'nist'», «Pro derzhavnu taëmnitsyu», «Pro borot'bu z terorizmom» [Laws of Ukraine: “On the Service of the Security of Ukraine”, “On the Foundations of the National Security of Ukraine”, “On the Counter-Enlightenment”, “On the Power of the Country”, “On the Fight against Terrorism”] (2017): chinne zakonodavstvo zi zminami ta dopovn. stanom na 23 lyut. 2017 r. K.: PALIVODA A.V. [in Ukr.]
9. The bioterrorism threat: strengthening law enforcement. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism> [in Eng.].
10. Ofitsiyinyi sayt Ínterpolu [Interpol Official Website]. 29.04.2013. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism> [in Ukr.].
11. Interpol Bioterrorism Prevention Resource Centre. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism> [in Eng.].
12. A Bioterrorism workshops, conferences and events. URL: <http://www.interpol.int/Public/BioTerrorism> [in Eng.].

SUMMARY

Kurylo V.I., Kravchuk M. Yu. Role of Interpol in combating bioterrorism. The article deals with the study of the activities of international organizations on consolidation of efforts to prevent the possibility of the entry of weapons of mass destruction, in particular biological, into the hands of terrorists. In particular, it has been found that Interpol plays one of the leading roles among international organizations in the fight against bioterrorism, focusing on the functions of information-analytical and scientific-methodological support of the activities of the states in the field of prevention and fight against bioterrorism. Unlike most other international organizations that are part of the institutional international mechanism for combating bioterrorism, Interpol directly has a number of functions in the field of combating bioterrorism. Interpol's remit has been identified as combating the theft and seizure of dangerous biological agents that can later be used to commit terrorist attacks.

Through its National Bureaux, Interpol assists in the execution of requests by international law enforcement agencies and law enforcement agencies of different countries in accordance with their international treaties. In the framework of the fight against bioterrorism, Interpol has developed a special program for the prevention of acts of bioterrorism, which provides for the implementation of a complex of measures for the prevention of bioterrorism.

It is revealed that UkrBureau's Interpol Bureau is an independent structural unit of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as a department, which provides the Ministry with the powers to represent Ukraine in the International Criminal Police Organization - Interpol and the European Police Office, as well as the Ministry of Justice. Interpol and the Europol National Contact Point in Ukraine. It is investigated that the National Central Bureau cooperates precisely with the law-enforcement bodies of Ukraine, particularly with the Ministry of Internal Affairs, the General Prosecution office, the Security Service etc. The conclusion is made about the multi-vector activity of the organization and the effectiveness of cooperation of the National Central Bureau of Interpol with law enforcement agencies of Ukraine.

Keywords: bioterrorism, biological agents, biosafety, international organizations, Interpol, legal regulation, law enforcement.